

Pasterstwo

Pastierstvo

Górale karpaccy od wiosny do późnej jesieni wypasali owce na górskich polanach i **halach**. Wypas organizował **baca** – uznany przez mieszkańców wsi doświadczony pasterz. Baca dbał o owce i całą gospodarkę. Do pomocy miał **pasterzy – łowczarzy** i pasterskie psy. W dzień owce pały się na hali, a wieczorem, po wydojeniu, w celu ochrony przed wilkami zamykano je w zagrodzie zwanej **koszar**. Z mleka owiec robiono różnego rodzaju sery: **oscypki** czy **bryndzę**.

Wyjście pasterzy z owcami na wypas to **redyk wiosenny**, podczas którego odbywały się ważne obrzędy, między innymi mieszanie owiec w jedno stado. Wypas trwał około 20 tygodni. W tym czasie górale mieszkali w drewnianych szałasach-bacówkach zwanych **kolibami**. Najważniejsze miejsce w szałasie zajmowała **watra**, czyli ognisko, które przez cały czas wypasu nie miało prawa zgasnąć. Bacówki służyły również do przerabiania owczego mleka na sery.

Zejście owiec z hal to **redyk jesienny**, który kończył się **łosodem**. Wtedy baca rozliczał się z powierzonych mu w opiekę owiec z ich właścicielami, płacił pasterzom oraz wygaszał watrę do następnego wiosny.

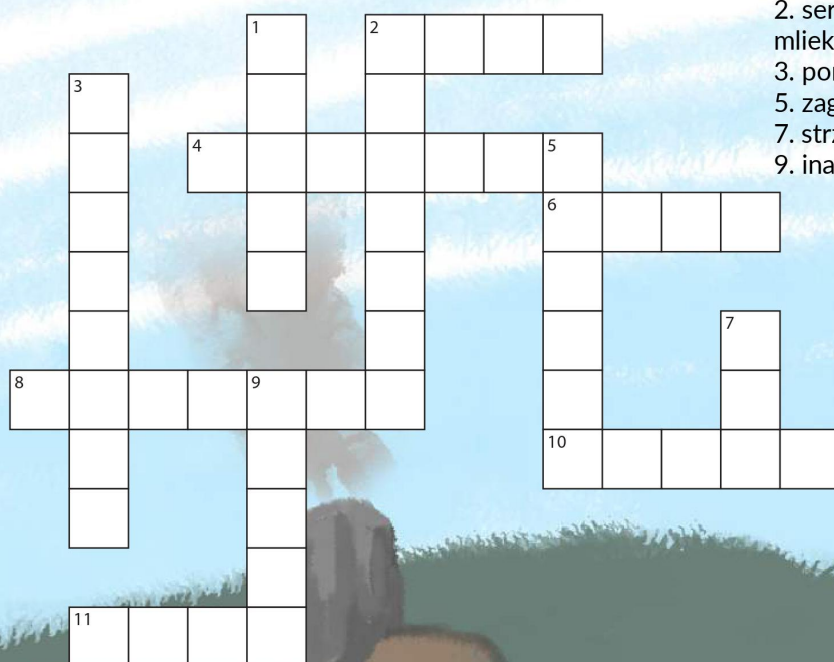
Karpatskí gorali od jari do neskorej jesene pásli ovce na horských pasienkoch a **halach**. **Baca** – uznávaný obyvateľmi obce skúsený pastier, organizoval celé pasenie oviec. Baca sa staral sa o zvieratá a gazdovanie na salaši. Vypomáhali mu **pasterze – łowczarze** (valasi) a pastierske psy. Cez deň sa ovce pásli na hali, a večer, po dojení boli zatvárané v ohrade nazývanej **koszar**, aby ich chránili pred vlkami. Z mlieka oviec sa robilo rozličného druhu syry: **oscypki** alebo **bryndzę**.

Pasenie oviec sa začínalo od **redyku wiosennego**, počas ktorého sa konali viaceré obrady okrem iného spojenie oviec do jedného stáda. Pasenie trvalo cca 20 týždňov. V tomto období gorali bývali v drevených salašoch – **kolibach**. Najdôležitejšie miesto v kolibe mal oheň čiže **watra**, ktorá cez celé obdobie pasenia nemohla zhasnúť. Bacówki sa používali aj na spracovanie ovčieho mleka na syr.

Ukončenie pasenia oviec sa volalo **redyk jesienny**, ktorý sa končil **łosodem**. Vtedy sa bača rozrátaval zo zverených mu oviec s ich majiteľmi, vyplácal valachov a zahasil watrę až do budúcej jari.

Jeżeli uważnie przeczytałeś tekst i obejrzałeś ilustrację, bez trudu rozwiążesz krzyżówkę. Powodzenia! A może byłeś kiedyś w bacówce na górskiej hali?

Keď ste pozorne prečítali text a prezreli ste si ilustrácie, bez ťažkosti vyriešite krížovku. Veľa šťastia! A možno ste niekedy boli v kolibe na hali?

Pionowo / zvislo

1. zakończenie wypasu owiec / ukončenie pasenia oviec
2. ser z owczego mleka o słonym smaku / syr z ovčieho mlieka so slanou príchuťou
3. pomocnik bacy / pomocník baču
5. zagroda dla owiec / ohrada pre ovce
7. strzegły owiec w zagrodach / strážili ovce v košiaroch
9. inaczej ognisko / inak táborák

Poziomo / vodorovne

2. główny gospodarz na szałasie / hlavný gazda na salaši
4. ser z owczego mleka / syr z ovčieho mlieka
6. pały się na hali / pásli sa na hali
8. letni dom bacy i pasterzy / dom baču a valachov v lete
10. wypęd owiec na górskie pastwiska i ich powrót z wypasu / odtok oviec na horské pasienky a ich návrat z pasenia
11. górska łąka / horský pasienok

